

เทศน์เช้า วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม เรามาทำบุญกุศลนะ เวลาถวายทาน สิ่งนี้เป็นปัจจัยเครื่องอาศัย เครื่องดำรงชีวิต แต่เวลาฟังธรรม ฟังธรรมเพื่อหัวใจใจ หัวใจเวลามาทำบุญ เวลาจะได้บุญมากน้อยขนาดไหน เราจะมีอารมณ์เป็นสุขขนาดไหน นี่มันปรารถนา ปรารถนาโดยวิชชา ปรารถนาโดยไม่รู้ว่าเป็นสิ่งใดถูกหรือไม่ถูก แต่เวลาฟังธรรมๆ มันจะไปแยกแยะใจ คูลี ม้าอาชาไนยนะ ม้าอาชาไนยมันจะกินแต่ยอดหญ้า มันกินแต่น้ำค้างของมัน มันเลือกสรรอาหารของมันไง สัตว์ที่เป็นอาชาไนยมันไม่กินสิ่งเศษ สัตว์ทั่วไปมันกินทั้งนั้นแหละ

ใจของเราถ้าไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ อารมณ์จรมาในหัวใจ “นี่ไปทำบุญจะได้มากน้อยขนาดไหน บุญจะให้ความสุข ร่มเย็นมากน้อยได้ขนาดไหน เราทุกข์ยากขนาดนี้มันต้องมีบุญกุศลมาเจือจานของเรา” มันปรารถนาอยู่ เห็นไหม สัตว์ทั่วไป มันกินของมันไปส่ง กินสิ่งเศษ กินโดยที่ไม่มีสติปัญญา เห็นไหม ฟังธรรมๆ ให้อาชาไนยเป็นสัตว์อาชาไนย อาชาไนยคือเลือก สิ่งที่เป็นทุกข์เป็นยากไม่ไปยุ่งกับมัน สิ่งที่เป็นบุญกุศล สิ่งที่มีสุข สิ่งนี้เราปรารถนา ถ้าเราปรารถนา ฟังธรรมๆ เพื่อเหตุนี้ไง นี่ฟังธรรมเพื่อให้มีสติให้มีปัญญา

คนเราเกิดมา คูลี ลูกน้อยของเรา ลูกเด็กเล็กแดงของเราเกิดมา ถ้าเราสั่งสอนเขาดี เราอบรมเขาดี เขาก็จะเป็นเด็กที่ดี ถ้าเราอบรมเขาไม่ได้ อบรมเขา เขาคือดีดั่งของเขา เขาก็อบรมดีนี้แหละ แต่ด้วยเวรด้วยกรรมไง ด้วยเวรด้วยกรรมนะ เด็กทุกคนจะบอกว่าพ่อแม่ไม่รักมัน มันปรารถนาในใจของมันล้าเลิศเกินกว่าที่เราจะคาดหมายได้ ทีนี้จินตนาการไปขนาดไหน นั่นเป็นเรื่องจินตนาการของเด็กมันไร้เดียงสาขึ้นมาซะใหม่ พอมันโตขึ้นมา มันจะเข้าใจว่าสิ่งที่มันจินตนาการไป มันเป็นอารมณ์ของเด็ก เวลาโตขึ้นมา เป็นวัยรุ่นขึ้นมา มันก็มีกรอบกติกาสังคม เวลาทำงานขึ้นมา วยเราแก่เฒ่ามันมีมารยาท ไม่มีมายาคติ ถ้ามีมายาคติกับเรา เราก็ดีโพยตีพายไปกับอารมณ์ความรู้สึกของเรานั้นล่ะ เห็นไหม

คนถ้ามันจะเหลวไหล มันเหลวไหลเพราะเหตุใด มันเหลวไหล สิ่งที่เหลวไหลเพราะมันมี สิ่งที่มันพึงใจมา พึงใจสิ่งใดก็แล้วแต่ สิ่งนั้นลบออกจากใจไปไม่ได้ แต่ถ้าเราพึงธรรมๆ นี่เราจะไป ชุคไปลอกมันออกมา สิ่งที่มันพึงใจๆ เรา พึงใจมันคืออะไร? มันคืออึดตา มันเป็นที่ภูมิใจมานะ ภูมิใจ มานะ เห็นไหม คนเราเกิดมาแล้ว ถ้ามีจุดยืนของเรา มีจุดยืน คนมีจุดยืน คนมีหลักการ คนมีจุดยืน มีหลักการ ต้องมีสัมมาทิฐิ สัมมาทิฐิคือความเห็นถูกต้อง ถ้าความเห็นถูกต้อง นี่มันเรื่อง ภายนอก ภายใน

ถ้าเรื่องภายในก็เป็นเรื่องของเรา เรื่องในหัวใจของเรา หัวใจของเรา ความรู้สึกนึกคิด สิ่งที่เป็นสมบัติ ทิพย์สมบัติ เราทำบุญกุศลของเรานี้เป็นวัตถุ เห็นไหม วัตถุทาน วัตถุสิ่งนี้มันเป็นอมิส เราทำของเรามา แต่หัวใจเรามันเป็นนามธรรม มันเป็นนามธรรม มันบรรจุได้ทุกๆ อย่างเลย สิ่งที่เป็นความรู้สึกนึกคิด คุณิ เวลาเขามีการศึกษากัน เขาว่าปัญญาไม่ต้องแบกไม่ต้องหาม มันอยู่ใน ความรู้สึกนึกคิดเราเห็นแหละ ถ้าเป็นธรรมๆ ขึ้นมา เป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นทิพย์ๆ มันไม่มี วัตถุอะไรที่จะไปบรรจุมันได้เลย มันมากมายมหาศาลขนาดนั้น

ถ้ามันมากมายมหาศาลขนาดนั้น คุณิ เวลามันใช้ไม่หมดๆ เวลาคนทำบุญกุศลขึ้นมา นี่ทิพย์ สมบัติของเขา เขาเกิดขึ้นมาแล้วเขาจะมีแต่ความสุขความสงบร่มเย็นของเขา ชีวิตของเขาจะ ราบรื่นของเขา แต่เราทำของเรามา เราเกิดมาลุ่มๆ ดอนๆ เดียวก็ดี เดียวก็ร้าย เวลาดีขึ้นมาก็มี ความรู้สึกของเรา มีความพอใจของเรา เวลามันร้ายขึ้นมา มันก็บอก “เราก็อึดแล้วทำไมมันเป็น แบบนี้ มันเป็นแบบนี้ละ”

คนเหลวไหลไม่มีจุดยืนนะ ถ้ามีจุดยืน สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่ง นั้นเป็นความทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา นี่สัจจะมันเป็นแบบนี้ มันมีการ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มันไม่มีสิ่งใดคงที่ได้ในโลกนี้ ถ้าเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า แม้แต่ความรู้สึกนึกคิดของเรา แต่ความรู้สึกนึกคิดของเรามันคิดขึ้นมาแล้วมันก็ จะว่าเป็นของเราๆ ความรู้สึกนึกคิดอันนี้มันก็เป็นไม่บรรทัดไปวัดคนอื่น ไปวัดสังคม ต้องเป็น อย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นตามเรา...เราบ้า! ไร สมบัติบ้า!

สมบัติบ้า คือพยายามจะบังคับให้คนอื่นทำให้เป็นความพอใจของเรา มีความพอใจของเรา ก็ต้องทำอย่างนี้ สังคมเป็นอย่างนี้ มันเป็นไปไม่ได้หรอก โลกมันเป็นไปอย่างนี้ คุณิ คุณสภาวะ แวดล้อมสิ เมื่อก่อนเราเป็นเด็กๆ สภาวะแวดล้อมมันดิขนาดไหน เดียวนี้สภาวะแวดล้อมมัน

เปลี่ยนแปลงไปขนาดไหนล่ะ แล้วเราจะฟื้นฟูกันๆ เวลาทำลายมัน ทำลายได้ง่ายคายนัก เวลาฟื้นฟูนี้ต้องลงทุนลงแรงมหาศาลเลย เราต้องมีทุนมีรอน เราจะฟื้นฟูสภาวะแวดล้อม

หัวใจของเราก็เหมือนกัน เวลามันไร้เดียงสา ลูกเรามันไร้เดียงสา มันน่ารัก น่าทะนุถนอมมากเลย มันเป็นสิ่งที่น่ารักมาก แต่ความไร้เดียงสามันอยู่ในสังคมได้ไหม ความไร้เดียงสาออกไปมันก็เป็นเหยื่อทั้งนั้นแหละ ไร้เดียงสานี้เป็นความผูกพันของเรา เป็นลูกของเรา เป็นหลานของเรา เราดูแลรักษามัน ดูแลรักษามัน เราก็พยายามสั่งสอนมันให้มีสติปัญญานะ เชื่อได้แต่พ่อแม่เนะ ความรักที่ไม่มีโทษไม่มีภัยเลย คือความรักของพ่อของแม่เท่านั้นแหละ ความรักของคนอื่นมันมีแต่ผลประโยชน์ทับซ้อน รักขนาดไหนก็รักตัวเขาเอง คุณสิ เพราะเรามีตัวตน เราถึงรักคนอื่นได้ใช่ไหม พ่อแม่ของเราให้ชีวิตเรามา ให้ทุกๆ อย่างมา มีความรักที่แน่นอนของเรา แต่ลูกมันคิดอย่างนั้นไหมล่ะ

เห็นไหม เวลาลูกของเราไร้เดียงสา ความไร้เดียงสามันน่ารัก น่าทะนุถนอม แต่ความไร้เดียงสานี้อยู่กับโลกไม่ได้หรอก แต่ความไร้เดียงสามันเกิดมาเพราะเป็นลูกเป็นเต้าของเรา เป็นสายบุญสายกรรมใช่ไหม เราก็ดูแลรักษามันไป ดูแลรักษาไป แล้วก็รักษาฝึกหัดไป ถ้าเป็นอภิชาตบุตรบุตรที่ดีกว่าพ่อกว่าแม่ เขามีความรู้สึกนึกคิดที่ดีๆ ขึ้นมา พ่อแม่คิดไม่ถึงเลยว่าเขามีความคิดได้ขนาดนี้

ความคิดได้ขนาดนี้ก็เพราะสิ่งที่เขาสร้างสมมา เห็นไหม พันธุกรรมของจิตของเขาสร้างมาดี ถ้าพันธุกรรมของเขาดีขึ้นมา เขาก็คิดแต่สิ่งที่ดีขึ้นมา เราก็ส่งเสริมเขาไป เราก็ดูแลเขา นี้ความคิดที่ดี แต่ถ้าความคิดที่เขาขัดแย้งกับสังคม ขัดแย้งกับตัวเอง ขัดแย้งกับบ้านของเรา เราก็ต้องพยายามอธิบายเหตุผลให้เขา ถ้าอธิบายเหตุผลให้เขาเข้าใจได้ก็คือเข้าใจได้ ถ้าเขาเข้าใจไม่ได้เห็นไหม ความรู้สึกนึกคิดใครจะไปแก้ไขใครได้

ต้นไม้ วัตถุที่มันคิดขวางเรา เราทำลายได้ทั้งนั้นแหละ เราใช้เทคโนโลยีทำลายมันได้หมดเลย แต่ความรู้สึกนึกคิดในใจ ใครไปทำลายมัน ใครจะไปรื้อคันมันขึ้นมา ถ้ารื้อคันขึ้นมา ต้องใช้กรรมๆ ที่ว่าฟังกรรมๆ ฟังเพราะเหตุนี้ไง ฟังกรรมเพราะเราคิด เราแยกแยะของเรามาไม่ให้มันเร่ร่อน ไม่ให้จิตใจของเราเร่ร่อน ไม่มีที่หมายของมัน แต่เรารักษาใจของเราขึ้นมา ให้มันมั่นคงขึ้นมา ให้มันตั้งงามขึ้นมา แล้วตั้งงามขึ้นมาอย่างไร

นี่ระดับของท่าน คุณปัญญาธิ ปัญญา เวลาเราทำความสงบของใจ เห็นไหม ถ้าเป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ สมาธิมันก็มีระดับของมัน ถ้าเราทำสิ่งใด เราทำอะไร เราไม่เป็นเราก็ว่าเป็นว่างๆ ว่างๆ...ว่างๆ นี่มันสวมเอา มันก็อปปีมา มันเป็นสัญญาอารมณ์ เราคาดหมายได้หมดแหละ เห็นไหม คุณติ คนอื่นเขาเป็นเศรษฐี เราก็เล่นเป็นเศรษฐี เด็กมันเล่นขายของกัน มันเล่นขายของกัน มันได้กำไรขาดทุนมามหาศาลเลย แต่ธุรกิจทางโลกเขา เขาต้องมีเทคนิคของเขา

นี่ก็เหมือนกัน เวลาธรรมะๆ ธรรมะเราก็คิดของเราไปเอง มันไม่เป็นความจริงขึ้นมา ถ้าความจริงขึ้นมา เห็นไหม เราตั้งสติของเรา ทำบุญกุศล ถ้าไม่มีสติปัญญานะ มันจะทำไหม นี่ทำไปถ้าทางวิทยาศาสตร์มันเสียไป มันจะได้อย่างไร ไม่เห็นมันได้อะไรมาเลย มีแต่สละออกไป มันจะได้อะไรมา

มันได้หัวใจที่ผ่องแผ้ว มันได้หัวใจที่เป็นสาธารณะ หัวใจที่มันพัฒนาขึ้นมา นี่สิ่งนี้มีค่ามาก คนเรานี้มันขับเคลื่อนได้ มันขับเคลื่อนเพราะความรู้สึกลึกซึ้งคิด คนที่มีความรู้สึกลึกซึ้งคิดที่ดี มันจะพาร่างกายขับเคลื่อนไปในสิ่งที่ดีๆ แล้วสิ่งที่ดีๆ ศิลธรรมจริยธรรม เราใช้การดูแลขนาดไหน การศึกษา เห็นไหม งบประมาณการศึกษานี้สูงที่สุดเพื่อจะให้เห็นคนได้มีปัญญา มีปัญญาแล้วให้มีศีลธรรมจริยธรรม ทุ่มเทกันขนาดนั้น คุณตั้งคมมันเจริญขึ้นหรือมันเลวลง? มันเลวลงเพราะคนมันเห็นแก่ตัว คนเลวลงเพราะคนมันคิดแต่เอาตัวเองเป็นที่ตั้ง มันไม่คิดถึงความสงบร่มเย็นเลย

ฉะนั้น สิ่งที่เป็นวัตถุๆ ที่เราเสียสละ มันได้สิ่งใดมา ฝักใจเรานี้แหละ ฝักใจของเรา ถ้าฝักใจของเรา เห็นไหม ฝักใจของเรา เพราะใจของเรามันตระหนี่ถี่เหนียวของมัน มันขัดแย้งของมัน ฝักใจให้มันมีความสงบระงับเข้ามา เราฝักใจของเรา แต่สิ่งที่เราเสียสละออกไปมันเป็นประโยชน์กับสังคม สังคมเขาได้การเสียสละ เขาเห็นแบบอย่าง เห็นไหม คุณติ คนมีแต่เอาर्डเอาเปรียบกัน คนไม่เคยเห็นการช่วยเหลือเจือจานกัน ช่วยเหลือเจือจานกัน มันใส่แต่หน้ากากเข้าหากัน เพราะจิตใจมันไม่ใสสะอาดใจ เห็นไหม

เราทำสิ่งนั้น ทำให้เป็นตัวอย่างกับสังคม นี่คนดีคนหนึ่งทำสิ่งใดมันเป็นประโยชน์ ทุกคนมองมา สิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์กับสังคม ทำไมเขาทำของเขาได้ ทำไมเราเห็นแก่ตัว ทำไมเราจะก้าวเข้ามาเป็นของเรา ทำไมเขาเสียสละของเขาออกไป มันเสียสละเพราะเหตุใด? เพราะเขาเห็นประโยชน์ไง แต่ถ้าจิตใจมันไม่เห็นประโยชน์ มันเห็นแก่ตัวๆ มันจะก้าวเข้ามาหมด ก้าวเข้ามาหมด แล้วมันไม่เป็นของเราด้วย มันไม่เป็นของเราเพราะสมบัติเป็นสมบัติสาธารณะ สมบัติบ้า

สมบัติบ้า ไม่มีใครเป็นเจ้าของ สิ่งใดที่เป็นสมบัติในโลกนี้ ใครมีสติปัญญาเข้ามา ก็แสวงหาสิ่งนั้น มา ก็ได้ประโยชน์มาชั่วคราว เพราะมันเป็นสมบัติทางโลก มันไม่เป็นสมบัติของเรา

สมบัติของเราคือความสุขความทุกข์ในใจมันจะไปกับเรา ความเสียใจความดีใจของเรา มันจะติดกับใจเราไป ถ้าใจเราดี สิ่งดีๆ มันจะติดกับใจเราไป เพราะมันไปกับใจของเรา เห็นไหม เวลาคนตาย นี้อิณฺฑูญญานออกจากร่างๆ ไป มันเอาอะไรไปด้วยล่ะ? มันเอาบุญกุศลของมันไป เอา บาปอกุศลเอากุศลของมันไปกับมัน เพราะมันติดกับตัวมันไป สมบัติอันนั้นเป็นของมัน เห็นไหม ถ้าสมบัตินั้นเป็นของมัน

ถ้าเราเสียสละๆ ใครเป็นคนเสียสละถ้าไม่มีเจตนา เจตนาคือออกมาจากใจ ถ้าใจมันรับรู้ นี้ ความลับไม่มีในโลก มันเป็นคนทำ มันตั้งใจเสียสละ มันก็เป็นคนทำ มันจะไปแสวงหา มันก็ว่า เป็นของมัน มันก็เป็นคนทำ พอเป็นคนทำนะ สิ่งนี้มนโณวิญญูณ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญูณํ นี้อิณฺฑูญญานอันละเอียดอันนั้นเราจำแทบไม่ได้เลย เราเกิดมาแต่ละภพแต่ละชาติ เราทำคุณงามความดีตลอดเลย ทำไมสิ่งนั้นขึ้นมา นอนหลับไปมันฝัน ฝันไปในสิ่งที่คาดหมาย ไม่ได้เลย สิ่งที่ฝัน ฝันมันก็มาจากใจ ฝันมันก็เป็นสังขารนั้นล่ะ สังขารก็ความคิด ความปรุง ความแต่งของจิต แล้วจิตมันเอามาจากไหนล่ะ

คุณสิ พระโพธิสัตว์สร้างบุญญาธิการมาที่ปี ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขยมันสร้าง บุญญาธิการ แล้วเราทำบุญๆ กัน เราสร้างของเรามา แล้วเสียสละออกไป มันจะไม่มีประโยชน์ได้อย่างไร เสียสละออกไป มันบอกว่าเสียสละออกไป ทางวิทยาศาสตร์ เราเสียออกไปมันจะได้ อย่างไร

เสียสละออกไป สิ่งที่เป็นของเป็นวัตถุ แต่คุณค่าของน้ำใจมันมหาศาล เราให้ลูกเราไป เงิน ๕ บาท ๑๐ บาท ให้ลูกมันไป ส่งเสียมันเล่าเรียนมาให้มีปัญญาขึ้นมา มันมีค่าไหม เวลามันเรียนจบ ขึ้นมา ไปทำงานขึ้นมา มันแสวงหาของมันมาขนาดไหน ถ้ามันทำงานขึ้นมาแล้วมันเป็นผู้นำ สังคม มันเป็นผู้นำ เงินที่เราเสียไป เสียเพื่อการศึกษาของมัน เวลามันทำประโยชน์กับสังคม มันได้ มากน้อยขนาดไหน เห็นไหม นี่พูดถึงว่าเราเสียสละไปแล้วเราไม่ได้ นี่เราเสียสละเป็นวัตถุเพื่อให้ ลูกหลานเรามีปัญญา เราเสียสละทานขึ้นมาให้จิตใจของเรามันมีหลักเกณฑ์ขึ้นมา เห็นไหม ให้มัน มีสติปัญญาขึ้นมา มันพัฒนาของมันขึ้นมา

ถ้ามันพัฒนาของมันขึ้นมา ทำไมเสียสละได้ มันเสียสละอารมณ์ของมัน ถ้ามันเสียสละเข้ามา มันจะเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิ มันออกใช้ปัญญา ภาวนามยปัญญา ปัญญาในพุทธศาสนา มันเกิดที่นี้ ไม่ใช่ปัญญาดิบๆ อย่างนี้ ปัญญาดิบๆ ที่เราคิดกันอยู่นี้มันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาเกิดจากกิเลส ปัญญาเกิดจากการเห็นแก่ตัว ปัญญาเกิดที่อยากได้นิพพาน ปัญญาเกิดอยากชำระกิเลส แล้วมันก็ไม่ชำระ มันชำระไม่ได้เพราะมันมีสมุทัยเจือปนมา มันมีกิเลสเจือปนกับปัญญาอันนี้มา

ปัญญาที่เราคิดนี้ปัญญาเห็นแก่ตัว ปัญญาอยากพ้นกิเลส เขาว่า “เห็นแก่ตัวๆ มันมีความอยาก ปฏิบัติไม่ได้ มีความอยาก ปฏิบัติไม่ได้” แต่เราก็พยายามทำความสงบของใจมาเพื่อจะดับมันไป ทำสมณะๆ เพื่อความสงบระงับ เพื่อให้จิตใจมันสงบมา สงบมา กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันก็สงบตัวลงไปด้วย ถ้ากิเลสตัดหาความทะยานอยากไม่สงบตัวลง มันจะเป็นสมาธิไม่ได้

คนที่เห็นสมาธิ ว่างๆ ว่างๆ...ว่างๆ ที่มีสติ มันว่างหมดเลย แล้วมันมีสติสัมปชัญญะ มันเป็นผู้บริหารจัดการจิตนี้ ผู้บริหารจัดการสัมมาสมาธินี้ แต่ถ้ามันเป็นมิจฉาทิฎฐิ ว่างๆ ว่างๆ ก็อวกาศใจ ว่างๆ ก็ในคุ่มในไหใจ ว่างๆ...ว่างๆ เป็นอะไรล่ะ? ว่างๆ เพราะมันไม่มีอะไรอยู่ในคุ่มในไหเลยใจ ในคุ่มในไหมันมีน้ำ ยังใช้ประโยชน์ในน้ำนั้นได้ ในคุ่มในไหเขาบรรจุสิ่งใดไว้ มันจะเป็นสมบัติของเรา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามีสติปัญญาในความว่างนั้น สติปัญญาที่มันรักษาของมันได้ขึ้นมา ถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา มันเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากอริยสัจ เกิดขึ้นจากความเป็นจริง มันถึงชำระล้างกิเลสที่ว่าสิ่งที่เราจะขุดมันไป สิ่งที่เป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจที่เราจะขุด เราจะตำรอก เราจะคายมันออก แล้วมันจะเอาที่ไหนล่ะ

เราไปศึกษาดำรามา ศึกษาตำราก็เป็นทฤษฎีทั้งนั้น เวลาเรียนมาๆ เรียนมาเพื่ออะไร? เรียนมาเพื่ออะไร? เรียนมาแล้วไม่รู้ใจ ยิ่งเรียนยิ่งงงๆ แต่ถ้าเรียนมาฉลาดล่ะ ถ้าเรียนมาฉลาด เรียนมาแล้วก็ฝึกหัดใจใหม่ เราเรียนสิ่งใดมา เรียนมาแล้วก็มาฝึกหัดพัฒนาขึ้นมา คุณติ ในการศึกษาเขาต้องมีภาคฝึกหัด เขาต้องออกไปทดสอบ ออกไปทำงานของเขา ภาคสนาม เขาต้องมีของเขา ให้มันเป็นขึ้นมา พอมันเป็นขึ้นมา ออกทำงานแล้วมันยังงงๆ นะ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาศึกษามาก็ว่าตัวรู้ๆ นี่ศึกษาโดยอวิชา ศึกษาโดยกิเลส พอกิเลส นี่ศึกษามาๆ สิ่งที่ว่าปัญญาๆ ปัญญาของกิเลสปัญญาดิบๆ ทั้งนั้นแหละ ทีนี้ถ้าเป็นปัญญาดิบๆ

แล้วครูบาอาจารย์ของเราเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาดิบๆ นี่แหละรักษาใจเรา เพราะปัญญาดิบๆ มันไปกว้านมา กว้านเอาผลขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นของเราๆ มันไม่ใช่

เวลามันเกิดขึ้นมานะ พุทโธๆ ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันสงบเข้ามา นี่สงบแล้ว จิตใจมันสงบ ถ้าจิตใจสงบ เวลาใช้ปัญญาไป มันก็มีสมุทัยมา เพราะกิเลสมันยังดิบๆ กิเลสมันยังคืออยู่ มันก็มีสมุทัยเจือปนมา เราฝึกหัดบ่อยครั้งเข้าๆ ฝึกหัดใช้ปัญญา ภาวนามยปัญญา ฝึกหัดใช้เข้า ปัญญามันจะเกิดขึ้นเองไม่ได้ เวลาปัญญาฝึกหัดใช้ขึ้นมาๆ พอฝึกหัดใช้ปัญญาขึ้นมา ถ้าสติมันดี สมาธิมันดี ปัญญามันเกิดขึ้นมา อ้อหืม! ทำไมมันสำรอก มันคายออก มันเป็นขนาดนั้น

ถ้าเราใช้ปัญญาไป สมุทัย กิเลสมันเจือปนมาได้ ยื้อกันไป ยื้อกันมา คิดแล้วคิดอีก คิดจนหัวแทบแตก มันไม่เห็นได้อะไรขึ้นมาเลย นี่เพราะอะไร? เพราะขาดสมาธิ ปฏิบัติไป มันจะรู้มันจะเห็นว่าถ้ามันมีสมุทัยปนเข้ามาแล้ว ปัญญามันเคลื่อนไป เคลื่อนไปอย่างไร มันหมุนไปได้ไหม? ไม่ได้

แต่ถ้ามันมีสัมมาสมาธิ ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมา มันเป็นธรรมจักร จักรที่มันเคลื่อนไปแล้ว เวลาธรรมจักร จักรมันเคลื่อนไปอย่างไร ธรรมจักร สัมมาสมาธิ สัมมาปัญญา สัมมาสติ มันเคลื่อนไป มรรค ๘ คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ มันเคลื่อนของมันออกไป ถ้าเคลื่อนออกไป มันก็วนกลับมา กลับมาจากไหนล่ะ? กลับมาจากการฝึกหัดใจ นี่มันจะมีเอกภาพของมันในหัวใจใจ ถ้าจิตใจของคนเราร้อน มันก็เอาสิ่งที่เหลวไหลมาให้กับตัวมันเอง

แต่ถ้ามันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน คนมีหลักมีเกณฑ์ เห็นไหม กลิ่นของศีลหอมทวนลม เราจะเป็นคนดี เป็นคนดีเป็นยากไหม? ยาก ต้องทำคุณงามความดี ฟุ้งใจตัวเองทำคุณงามความดี สังคมก็ติฉินนินทาว่า “ไอ้คนนี่มันโง่ คูสิ เขาไปเที่ยวกันก็กักกั๊ก แหม! เขาไปรอบโลก ไอ้เนี่ยมันนั่งอยู่โคนไม้ อยู่ดีๆ มันก็ไปทรมานตัวมันเอง มันเป็นคนโง่” คูสิ เขาติเตียนมา

แต่ถ้าสติปัญญามันเกิดขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาจากภายใน ถ้าภาวนามยปัญญาเกิดขึ้น นี่ธรรมจักรมันเกิดขึ้น เกิดขึ้นจากไหนล่ะ? เกิดขึ้นจากจิตที่สงบระงับขึ้นมา นี่เวลาเราทำบุญกุศล ความดีความชั่วไปกับเรานะ สมบัติสาธารณะ สิ่งที่เป็นโลกๆ สมบัติสาธารณะ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์ต้องมีอากาศหายใจนะ อากาศนี้เป็นอาหารอันละเอียด อาหารที่เข้าปากนี่อาหารดำรงธาตุขันธ์

ฉะนั้น เราเกิดมาในสถานะของมนุษย์ ภพของมนุษย์ มันต้องมีหน้าที่การงาน การทำ
หน้าที่การงาน หน้าที่การงานอย่างนั้นทำมาเพื่อดำรงชีวิตเท่านั้นแหละ แต่ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้น
มานะ เราจะมีคุณค่า สิ่งที่มีคุณค่าคือความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเรา สิ่งที่มีคุณค่ามากเลย เป็นความรู้สึกรู้สึกนึกคิด
แต่ไม่มีธนาคารไหนรับฝากความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของใคร ไม่มีธนาคารไหนฝากจิตไว้ “ขอฝากจิตนี้ไว้
ก่อน ตายไปแล้วจะได้มาถอน จะได้เอาไปตาย” ไม่มีธนาคารไหนฝากจิตนี้ไว้ จิตนี้อยู่กับเรา เวียน
ตายเวียนเกิดในวัฏฏะ แล้วเรากำลังศึกษาคูแลมัน พัฒนามัน

ชาติหนึ่งเกิดมาเป็นมนุษย์นี่เป็นอริยทรัพย์ เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา
พระพุทธศาสนา พันธุกรรมของจิตนี้มาตัดแต่งกัน ทำคุณงามความดีรักษาใจของเรา เขาจะว่า
โง่งเง่าแต่ตุ๋น โลกเขาจะติเตียนขนาดไหน นั่นเป็นปากสกปรก ปากของกิเลสที่ติเตียนเรา ปากของ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมวินัยที่บัญญัติไว้ แล้วมีครูบาอาจารย์คอยสั่งสอนเรา คอย
แนะนำเรา

เราปฏิบัติที่เราทุกข์ยากไหม? ทุกข์ยาก ทำความดีทำลำบากไหม? ลำบาก แต่เราก็ต้องฝืน
ทำ ทวนกระแสเพื่อทำคุณงามความดีของเรา ตัดแต่งพันธุกรรมของจิตเรา แล้วมันจะไม่เป็นจิตที่
เร่ร้อน

จิตที่เร่ร้อน จิตที่ไม่มีสติ กับจิตที่มีสติ จิตที่มีปัญญารักษาจิตของเรา คุณแลจิตของเรา นี่คือ
สมบัติแท้ๆ ของเรานะ มันอยู่กลางหัวอกนี้แหละ เกิดมาจากพ่อ จากแม่ ปฏิสนธิในไข่ ในครรภ์
ในน้ำคร่ำ ในครรภ์ของมารดา เกิดมาเป็นเราๆ อยู่ที่นี่ สายบุญสายกรรม แล้วคุณแลจิตของเรา รักษา
จิตของเรา ถ้าจิตของเราดีขึ้นมา เห็นไหม ถ้ามันฟ่องแผ้วขึ้นมา มันปฏิบัติขึ้นมา มันชำระล้างกิเลส
ขึ้นมา มันจะเห็นคุณค่ามาก เห็นคุณค่ามาก พอเห็นคุณค่ามาก

สิ่งที่จะสัมผัสธรรมะได้คือความรู้สึก คือใจนี้เท่านั้น

สิ่งที่เราศึกษาธรรมด้วยสายตา ด้วยการอ่านตัวหนังสืออักษรมา นั่นก็เป็นสัญญา เป็นสิ่งที่
เอาสถานะของมนุษย์ไปศึกษา แต่ถ้าเราเกิดมาจากจิต จิตที่มันเป็นขึ้นมา สถานะที่มันได้สัมผัส
เนื้อๆ เลย “ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต” นี่ถ้าผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต ถ้าเห็นพุทโธ เห็น
พุทโธๆ จนพุทโธฟ่องใส พุทโธจนเป็นตัวมันเอง มันฟ่องใส มันฟ่องแผ้ว ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานมัน
อยู่ที่นี้ อยู่ที่ในใจของเรา แล้วผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานนี้ไปศึกษาแล้วปฏิบัติขึ้นมาจนเป็นสมบัติของเรา
นี่สมบัติแท้ของเรา เอวัง